

*Război și pace în Basarabia prin prisma raportului
conducerii Jandarmeriei țariste din 1915*

Alexandru BEJENARU

Perioada Primului Război Mondial reprezintă un moment remarcabil în istoria Basarabiei prin crearea unei atmosfere fără precedent în relațiile dintre comunitățile ei etnoculturale și sociale pe de o parte, și administrația provincială, pe de altă parte, în contextul când Imperiul Rus și structurile sale politice se apropiau de sfârșitul lor dramatic, iar noul raport de forțe era departe de a fi unul cert. În aceste condiții un document de valoare semnificativă pentru studiul relațiilor dintre administrația guberniei și comunitățile etnoculturale este raportul colonelului Nordberg, șeful Direcției Guberniale a Jandarmeriei Basarabiei (DGJB), din 31 octombrie 1915. Documentul este relevant prin faptul că descrie, în avalanșa războiului, atitudinea populației locale față de Imperiu, devenind astfel act oficial și unic. Consacrat inițial în exclusivitate prezentării atitudinii localnicilor față de problema agrară, Nordberg depășește aceste limite, descriind în detalii atmosfera ce domina în cercurile intelectualilor, muncitorilor și țăranilor regiunii. În aceeași ordine de idei, autorul documentului evidențiază organizațiile social-politice, care puteau prin activitatea lor să dăuneze politicii administrației guberniale.

Scopul studiului constă în elucidarea momentelor principale din raportul șefului DGJB, care descriu condițiile și atitudinea populației Basarabiei față de administrația țaristă și starea de război a Imperiului. Printre obiectivele comunicării se numără: aprecierea coraportului relațiilor dintre centrul gubernial și comunitățile românilor, germanilor, bulgarilor, găgăuzilor și ucrainenilor din provincie, identificarea tendințelor generale în viața și activitatea reprezentanților de frunte a acestor comunități, precum și reacția lor la evenimentele principale ce se desfășurau în Imperiu la momentul anului 1915. Materialul prezentat se bazează pe acte inedite din cadrul fondului nr. 297 al ANRM, care cuprinde documente referitoare la activitatea DGJB.